

Activiteitsmail april 2019
Jaargang 16, nr. 1

Voor u ligt de Activiteitmail. Dit is de actuele nieuwsbrief van De Activiteit, het landelijk centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Middels deze nieuwsbrief informeren wij u over mooie activiteiten die zijn geweest, ons actuele aanbod en andere belangrijke zaken om 'bij te blijven'.

De nieuwsbrief wordt gemaïld naar scholen/instellingen en is te lezen via onze site www.de-activiteit.nl. U kunt de nieuwsbrief ook in uw eigen mailbox ontvangen door een e-mail te sturen naar info@de-activiteit.nl.

Mooie momenten die zijn geweest

Lezing VygotsWIE: Betekenisvol leren met Bert van Oers

Door: Lorien de Koning

De Vygotskij Foundation organiseerde op 6 maart een sessie rondom 'VygotsWIE?' bij De Activiteit in Den Bosch. Professor Bert van Oers gaf een lezing rondom het begrip betekenisvol leren, met als doel ons inzicht te geven in een aantal basisconcepten uit Vygotskij's theorie.

Bert van Oers startte zijn verhaal met wat achtergronden van de Cultuurhistorische benadering: 'Wat voor man was Lev Vygotskij? In wat voor een gezin groeide hij op? En wat is het effect daarvan op zijn ideeën?' Bert vertelde dat de tafelgesprekken bij de Vygotskij's al gingen over het zelf begrijpen van teksten, kunst en de wereld. Niet het uit je hoofd leren van kennis en feitjes stond centraal, maar iets bestuderen en daar zelf betekenis aan geven, met de hulp van anderen.

Ook nam Bert ons mee naar een aantal blinde vlekken in Vygotskij's werk en door wie deze in latere fasen zijn uitgewerkt. Zoals de theorie over de invloed van het brein op ons gedrag. Dit is beter uitgewerkt door Lurija, hij schrijft hierover: 'Als we gedrag willen begrijpen moeten we niet naar de diepte van het brein kijken maar naar de culturele praktijk waarin je bent opgegroeid.' Bert van Oers: 'Wij zijn dus niet ons brein. Ik zou eerder zeggen, we zijn onze hormonen.'

Ook vindt Bert dat de definitie van de zone van naaste ontwikkeling aangescherpt kan worden. Zo voegt hij zingeving, de rol van het kind in de zone en de omgeving toe aan de definitie. Vervolgens zoomde hij in op de Activiteitstheorie, waarin hij de begrippen activiteit, handeling en operatie toelichtte. Om zo uit te kunnen leggen dat leren het proces is waarin een handeling permanent veranderd wordt. Vanuit deze theorie liet hij zien dat OGO ook een antwoord heeft op de huidige rekendiscussie. Namelijk: 'Het inslijpen/oefenen van losse operaties is zinloos als de leerling de context van die operatie niet kent. We starten dus vanuit de handeling of de activiteit: "Wat gaan we doen? Kan dit niet vlotter?" Dan worden operaties zinvol. Met andere woorden: betekenisvol.' En zo blijkt OGO weer een heel eigentijds onderwijsconcept met goed onderbouwde uitgangspunten.

Spelen in het postagentschap

Door: Isabelle Vingerhoets

Op basisschool De Cirkel in Utrecht kwam ik in groep 3 deze prachtig opgebouwde verhalentafel over het postagentschap tegen.

De kinderen hebben hard gewerkt om er een rijke speel/leeromgeving van te maken. Er is een heuse stad ontstaan met straten en huizen die allemaal een huisnummer hebben. Er staan brievenbussen waar brieven gepost kunnen worden, er rijdt een busje rond van de pakkettenservice... Het postagentschap is in bedrijf.

Dan blijkt dat de kinderen niet precies genoeg weten wat de verschillende personages in het spel tegen elkaar zeggen. Zo ontstaat het idee om dialogen te bedenken en uit te schrijven als mogelijke suggesties.

En dan kan er weer beter gespeeld worden...

Literatuurtips

Groene voeten

Door Bea Pompert

Wil je met je bovenbouwgroep een klimaatkenner, milieusupporter of planeetvorser worden, dan is het boek 'Groene Voeten' van Lotte Stegeman een absolute aanrader. De auteur is gewend om voor kinderen te schrijven. Zij was jarenlang hoofdredacteur van 'Kidsweek' en dat komt in haar teksten tot uiting.

Dit boek is niet alleen heel leesbaar en goed geschreven, Stegeman zorgt ervoor dat de informatie actueel is en door onderzoek onderbouwd wordt. Zij interviewt daarvoor onderzoekers die veel te vertellen hebben.

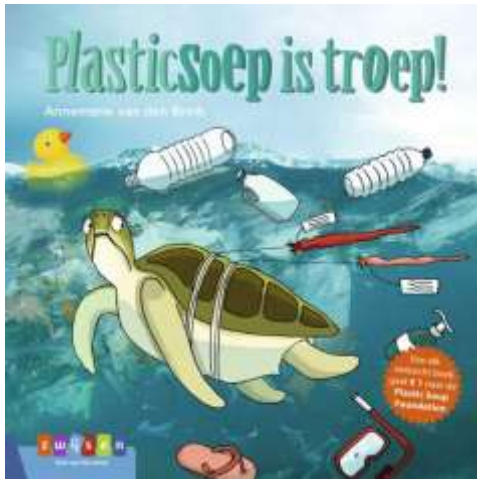
Het boek levert veel informatie, maar ondersteunt tegelijkertijd de onderzoekende en actieve houding van de lezer. Bij de verschillende hoofdstukken: Aan tafel, Thuis, Op pad, Spullen en In de natuur, lees je steeds hoe je zelf iets kunt doen om 'groener' te leven. Er komen ook kinderen aan het woord, zoals Kendra en Saïda, die vertellen over hun aardehuis. Kunstenaars, een jonge imker en een duurzame kok komen aan het woord over hun bijdragen aan een verbetering van onze planeet.

Kopen dit boek!

Plastic soep

Door: Hermien de Waard

Scholieren spijbelen voor klimaat, winkeliers geven geen plastic tasjes meer bij de boodschappen... Nog niet eerder werd er zoveel over het klimaat gesproken. Ook jonge kinderen zijn zich bewust van de problemen rond het veranderende klimaat. Twee mooie boeken laten zien dat dit niet tot somberte hoeft te leiden. Hoe klein of groot je ook bent, iedereen kan zijn steentje bijdragen tot minder afval en een beter klimaat. Zet niet in op *doemdenken* maar op *doendenken*!

Plasticsoep is troep!
A. van der Brink
Zwijzen 2018
ISBN 9789048733590

We kennen Annemarie van den Brink van de vele AVI boeken die ze schrijft. Naast het schrijven houdt ze van zee en strandwandelingen. Maar ze houdt het niet bij wandelen, ze maakt het strand tegelijkertijd schoon. Iedere dag raapt ze plastic afval op, zoals een glitterballon die ze vond op het Texelse strand. Niet gek dat deze wandelingen Annemarie inspireerden tot het schrijven van een nieuw boek: 'Plasticsoep is troep!'

Het boek is geschreven op AVI M6 en geeft in verschillende hoofdstukken informatie over plastic afval in de natuur. Om wat voor afval gaat het? Wat betekent dat afval voor de natuur? Waar komt dat afval vandaan en hoe zorgen we samen voor minder plastic afval?

In heldere taal en klare foto's laat het boek harde gevolgen zien van plastic in de natuur, zoals de foto van een albatros wiens maag gevuld is met stukjes plastic. Maar het boek geeft ook hoop, en laat kinderen nadenken over hoe ze zelf plastic afval kunnen verminderen. Dat kunnen ze bijvoorbeeld doen door het invullen van een vragenlijst die in beeld brengt wat ze al doen en nog kunnen doen tegen plasticsoep.

Dit is een informatief en praktisch boek, dat kinderen aanzet tot nadenken en doen over en rond Plasticsoep!

Plasticsoep
J. Koppens
Clavis 2018
ISBN 9789044832747

Plasticsoep is een prentenboek uit de serie KliMaatjes. In deze serie maken de auteurs grote vraagstukken rond het klimaat toegankelijk voor jonge kinderen. In verschillende verhalen spelen zeven dieren vrienden met elk een duidelijk karakter de hoofdrol. Zo is Egel lief en voorzichtig, vindt Vos zichzelf erg

stoer en denkt Uil over alles heel goed na.

In Plasticsoep gaan de dieren vrienden een dag naar het strand voor een frisse duik. Bij zijn eerste plons komt de altijd enthousiaste Kikker met een plastic zak op zijn hoofd boven water. En er drijft nog veel meer in de zee, een plastic fles, een fritesbakje... In zo'n vuile zee willen de vrienden niet meer zwemmen en ze besluiten daarom te gaan vliegeren. Alleen is de vlieger die Muis heeft meegebracht kapot. Dan krijgt Kikker het idee om de plastic zak te hergebruiken en wordt de plastic zak een geweldige vlieger...

Plasticsoep laat zien wat kinderen zelf kunnen doen bij het tegengaan van de plasticsoep. Achterin het boek laat een script zien hoe ze een saaie tas met een beetje verf in een mooie duurzame tas kunnen veranderen. De eerste stap naar minder plastic afval is zo gezet!

Voor meer boeken en teksten over het thema Recyclen kun je kijken op Klassenteksten (www.klassenteksten.nl).

Nieuw aanbod

Workshops

De komende maanden organiseren we verschillende inspirerende workshops. Een greep uit het aanbod:

- o [21 mei](#): workshop 'Samen geven we stem aan het verhaal' o.l.v. Hermien de Waard, locatie Alkmaar.
- o [22 mei](#): workshop 'In gesprek met een wetenschapper: over begeleide deelname en de rol van de leerkracht' o.l.v. Marjolein Dobber, locatie Alkmaar.
- o [29 mei](#): workshop 'Take your time' o.l.v. Bea Pompert, locatie Alkmaar.
- o [5 juni](#): workshop 'Take your time' o.l.v. Lorien de Koning, locatie Den Bosch.
- o [6 juni](#): workshop 'Ter land, ter zee en in de lucht' o.l.v. Tonny Bruin, locatie Alkmaar.

Ben je benieuwd naar de exacte inhoud van de workshops of wil je je inschrijven? Neem dan snel een kijkje op onze website: <https://www.de-activiteit.nl/cursussen/>
Hier is ook al een groot deel van het cursusaanbod van volgend schooljaar te vinden.

Startblokken

Startblokkenconferentie

Op woensdag 20 november 2019 vindt de 8e Landelijke Startblokken Conferentie plaats in Hotel Haarhuis in Arnhem. Dit jaar staat de inhoud van ons nieuwe Startblokkenboekje centraal: 'Eén groep, veel verhalen – Geletterdheid bij 0-4 jarigen'. Tijdens deze conferentie is er ruimte voor inhoudelijke verdieping en inspiratie. We vragen iedereen uit zijn of haar eigen verhaal over geletterdheid mee te nemen.

Eind april 2019 verschijnt het programma op de website: www.de-activiteit.nl

Hercertificeren voor Startblokkentrainers

Om op de hoogte te blijven van alle nieuwe ontwikkelingen volgt na certificering elke twee jaar een hercertificeringstraject. Je krijgt van ons alleen bericht als je trainerscertificaat verloopt. Dit traject kun je op verschillende manieren invullen:

- Deelname aan het trainersnetwerk
- Een HOREB verdiepingsdag én de tweejaarlijkse Startblokken conferentie
- Een HOREB verdiepingsdag én een andere verdiepingsdag.

Bedoeling van het netwerk is elkaar inspireren, nieuwe ontwikkelingen bespreken, praktijken delen, meedenken en verdieping vanuit het OGO-concept bij vragen uit de praktijk en natuurlijk HOREB bijhouden. De eerst volgende bijeenkomst is op 6 juni tussen 10.00-15.00 uur in de Domstad Utrecht.

Tijdens de HOREB verdiepingsdag staat in de ochtend de eigen trainerspraktijk centraal en in de middag worden de verschillende onderdelen uit HOREB verdiept. Bij deelname dien je dan ook de volgende materialen mee te nemen:

1. Ingevulde LGM-lijst: Trainer Startblokken
2. Een werkactiviteit die je doet met je cursisten rondom het maken van een themaplanning
3. Een werkactiviteit die je doet met je cursisten om te oefenen met het logboek of de inzet van de voorbereidings- en reflectiemodellen (vierkantje/driehoekje)
4. Een videofragment, gemaakt tijdens een groepsbezoek en het nagesprek met de cursist

De volgende verdiepingsdagen staan nog op de agenda:

- 12 april – [spel en taal](#) in de ochtend en [ontwikkelverhalen](#) in de middag
- 7 juni – [HOREB](#) basisdag voor startende trainers
- 20 juni – [Spel met baby's](#) in de ochtend en [buitenspel](#) in de middag

De volgende verdiepingmodules kun je via het secretariaat (info@de-activiteit.nl) bestellen:

- Spelactiviteiten en narratieve ontwikkeling
- Leeromgeving en verschillen
- Ouderbetrokkenheid
- Spel en alle kunsten
- Spel, constructieve activiteiten en rekenen/wiskunde

Erkenning scholing voor coaches in de kinderopvang

Het heeft lang geduurd, maar onze aanvraag voor erkenning als scholing voor coaches in de kinderopvang is goedgekeurd! We staan dus sinds vorige week op de lijst bij de erkenning als coach in de Kinderopvang: https://www.kinderopvang-werkt.nl/sites/fcb_kinderopvang/files/lijsjt_pbmc_04-03-2019.pdf Hiervoor is een combinatie van de train-de-trainerscursus met de coach-tweedaagse nodig.

Verslag OGO-conferentie

Door: Daymi Bakker

Foto's: Hanneke Verkleij

Op 20 maart was het zover, na weken voorbereiding werden de deuren van de Reehorst in Ede geopend en kon de OGO conferentie beginnen. De dag werd geopend door de voorzitter van de OGO-academie: Bea Pompert. Bea begon haar opening met het inleiden van het thema: 'Net echt'. Dit jaar was het namelijk een zoektocht naar het juiste thema voor de conferentie. Maar toen bestuurslid Cor Diepstraten vertelde over zijn praktijkervaring, waarin een klas tijdens het thema 'feesten' een bruiloft had georganiseerd, en hij de woorden liet vallen 'het leek net echt..'. Was het thema duidelijk: 'Net echt', want daar gaat het om in Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Haal de echte wereld de klas in en laat de kinderen hierin spelen, ontdekken en ontwikkelen.

Vervolgens werden er drie inspirerende presentaties gegeven over 'net echte' sociaal-culturele praktijken. De eerste presentatie werd gegeven door Bianca Oterdoom, leerkracht op de Julianaschool te Schagen. Zij vertelde over het Benefietconcert voor Togo die zij samen met haar groep 4 had georganiseerd. Toen kinderen in groep 7 een benefietconcert wilden organiseren om het schoolplein op te knappen, wilde groep 4 hier wel aan mee doen, maar dan wel voor scholen uit Togo. Zij hadden namelijk gezien dat de schoolpleinen daar

helemaal niet leken op de schoolpleinen in Nederland, en ook de lokalen waren niet zoals de groep gewend was. Nu het doel duidelijk was gingen de kinderen gezamenlijk op onderzoek

uit: wat is er allemaal nodig voor het benefietconcert en hoe kunnen wij dit organiseren? Door de klas werden er borden gemaakt, armbandjes gerijgd, yoghurt geproduceerd, optredens gerepeteerd en geoefend met het afrekenen bij de kassa. Het eindresultaat was een prachtige dag, die de kinderen bijna geheel zelf hadden neergezet, en een heel mooi bedrag voor hun eigen schoolplein en dat in Togo.

Dirkje Visser, docent op de Katholieke Pabo te Zwolle, gaf een prestatie over sociaal-culturele praktijken op de Pabo en de AD PPKE opleiding. In haar presentatie genaamd 'Pabostudenten starten een vliegtuigmaatschappij' vertelde zij hoe studenten in hun tweede studiejaar kennismaken met thematiseren op een ontwikkelingsgerichte manier. Hoe kun je dit beter leren dan door het thematiseren zelf te ervaren?! Voorafgaand aan de periode kregen de studenten vliegtickets opgestuurd van de opleiding. Dat leidde bij sommige studenten tot enige verwarring, maar op de startdag stond toch bijna iedereen om 9 uur met zijn/haar ticket voor de deur van de school. De school was bijna niet meer te herkennen, de gangen waren omgetoverd tot douanecontroleposten en een lokaal was een volledige vliegcabine geworden. Studenten werd gevraagd of zij wilde helpen met het opzetten van de vliegtuigmaatschappij van de school. Zo werd de sociaal-culturele praktijk 'net echt' neergezet in de school, en gingen de studenten aan de slag. Een mooi voorbeeld van thematiseren op een ontwikkelingsgerichte manier!

Marjolein Dobber, universitair docent en onderzoeker aan de VU en werkzaam bij De Activiteit sloot af met de vraag: 'Wat betekent dat nu, 'net echt'?'. In deze presentatie werd de theoretische kant van de sociaal-culturele praktijken besproken. Wat maakt deze praktijken nu 'net echt'? Hierin kwamen drie kenmerken naar voren. De activiteit moet authentiek zijn, dat betekent dat de inhoud en doelen van het onderwijs gekoppeld worden aan de echte wereld. De activiteit moet daarnaast culturele en persoonlijke betekenis hebben, het moet dus niet alleen uit de cultuur ontleend worden maar ook voor betrokkenheid zorgen bij de leerlingen. Als laatste functioneert de klas als een community, de leerkracht zet de activiteit samen met de leerlingen op en leerlingen gaan ook gezamenlijk in de activiteit aan het werk.

Toen iedereen geïnspireerd was door deze mooie presentaties gingen we terug naar de ontmoetingsruimte. Deze ruimte was mooi ingericht met verschillende kraampjes. De Vygotskij foundation stond er met verschillende wetenschappelijke artikelen. De Activiteit had veel verschillende boeken, brochures en DVD's meegenomen die leerkrachten ter plekke konden kopen. Klassenteksten had een kraampje waarbij leerkrachten konden aangeven over welke thema's zij graag nog teksten zouden willen zien. Daarnaast konden bestaande teksten opgezocht worden en op een USB worden gezet om mee naar huis te nemen. Tijdschrift Zone had een kraam waarbij leerkrachten met ideeën konden komen voor nieuwe artikelen.

Daarnaast stond Juffrouw Janboel met een prachtige kraam. De kraam was helemaal volgebouwd met materialen en tasjes, waarin de starterspakketten 'De kunst van het aanrommelen' zaten. In de tasjes zaten materialen die al een keer gebruikt waren of in het productieproces waren blijven hangen. Kinderen kunnen met deze materialen lekker aanrommelen, want dat is vandaag de dag met alle stickervellen en kant-en-klare werkjes hoog nodig. Lekker creatief zijn met materialen en mooie kunstwerk maken. Daarnaast worden kinderen bewust van duurzaamheid, door het hergebruiken van materialen. Iedereen mocht een tasje mee naar huis nemen.

Als laatste was er het 'ervaringspad', waar leerkrachten doorheen konden lopen en ervaring op konden doen met verschillende onderzoeksactiviteiten die ook geschikt zijn voor kinderen in de klas. Zo was er een sapbar waar een klein praktijkonderzoek plaats vond (Welke groente en fruit vinden mensen nou het lekkerst? Vinden we gezonde voedingsstoffen in een smoothie belangrijk?) Er kon water gezuiverd worden met verschillende materialen, de was werd gedaan en er kon muziek gemaakt worden met waterflessen... Kortom, genoeg interessante kraampjes en activiteiten om je te vermaken!

Na de pauze kreeg iedereen de kans om een workshop of lezing te volgen, er was een breed aanbod. In veel workshops werden praktijkervaringen van zeer geslaagde sociaal-culturele praktijken gedeeld, maar er waren ook workshops over bijvoorbeeld learning stories, digitaal portfolio in Horeb en Ontwikkelingsgericht werken aan kwaliteitsverbetering. Ook waren er lezingen over bijvoorbeeld gesprekken met kinderen en een discussietafel over het werk van Vygotskij. Nadat er een hoop nieuwe kennis was opgedaan, was het tijd voor de lunch met op de achtergrond de muzikale klanken van een waterorgel.

Na de pauze gingen we gezamenlijk verder met muziek maken. Michel Hogenes, docent aan de pabo van De Haagse Hogeschool, zette de zaal aan tot het creëren van eigen muziek, met de meest rare voorwerpen. Want wat is nu mooier dan zelf muziek maken, in plaats van het naspelen van bestaande stukken, zoals in het onderwijs vaak gebeurt.

Vervolgens nam Marie-Louise van Ruiten, leerkracht op de Gelderlandschool te Den Haag, ons mee in het thema 'Muziek Heksen'. Het thema muziek was nog niet zo betekenisvol voor de kinderen in haar groep, maar door er muziekheksen van te maken werd het thema 'net echt'. De kinderen gingen los met hun zelfgemaakte toverstafjes en werden dirigenten van een orkest bestaande uit vele verschillende instrumenten. Doordat het thema betekenisvol werd voor de kinderen, ging het leven. Aan het einde van het thema bewezen de kinderen, aan de hand van een quiz, dat zij een stuk meer over instrumenten en muziek wisten dan hun ouders. Een geslaagd thema!

Hierna gingen de deelnemers weer naar een workshop of lezing. Na afloop werd de mooie dag gezamenlijk afgesloten met een hapje en een drankje en ging iedereen geïnspireerd richting huis.

Nieuw!

Er is een nieuwe uitgave in de reeks Startblokken en Basisontwikkeling, getiteld: 'Eén groep, veel verhalen! Geletterdheid bij 0-4 jarigen'. Dit kijk-, lees-, praat- en doeboek is bedoeld voor pedagogisch medewerkers die zich bewust zijn van de belangrijke rol die ze spelen in de ontwikkeling van jonge kinderen en weten dat activiteiten met spelkarakter de beste kansen geven, ook als het om lezen en schrijven gaat. Het is [hier](#) te bestellen.

Praatje/plaatje

Door: Lotte Blom, Groep 1-2 Oranje, Julianaschool Schagen

Aan het begin van het schooljaar heb ik op marktplaats een aardige hoeveelheid barbiespullen kunnen kopen. Op een grote tafel in de groep hebben we de verschillende kamers van een barbiehuis gemaakt en in de lades hebben we alle spellen gesorteerd. Zowel jongens als meisjes werken hier heel graag, ze spelen van alles en nog wat. Na de speelwerktijd geven ze graag een voorstelling aan de rest van de groep.